

Dames en heren,

De samenleving verloedert, mensen kennen geen omgangsvormen meer, ieder leeft voor zich, de hoge heren zijn graaiers en zakkenvullers en de kerken lopen leeg. Waar is de goede oude tijd gebleven? Het is niet zelden dat we in gezelschap verkeren waar we op dergelijke treurige verhalen worden getrakteerd. Het komt dan ook nog voor dat mensen veronderstellen dat het zo slecht gaat met onze samenleving juist omdat de kerken leeglopen.

Vandaag is een dag van een tegengeluid. Niet dat wij u zullen trakteren op rozengeur en maneschijn. We zien bijvoorbeeld wel degelijk dat kerken leeglopen. Die kerken weten zich daar vaak geen raad mee en als Raad van Kerken geloven we dat we alleen in gezamenlijkheid betekenis kunnen hebben voor de samenleving van de toekomst. Vandaag willen we daar mede vorm aan geven. Als Raad van Kerken hebben we voor ogen dat u, als u vanmiddag naar huis gaat, dat niet zult doen met zorgelijkheid over hoe het toch allemaal verder moet of hoe het ooit goed moet komen, maar juist met een gevoel van hoop en enthousiasme gebaseerd op verhalen van concrete gebeurtenissen, niet alleen vroeger, maar juist ook van nu en vol geloof, ook voor de toekomst.

Het idee dat we als Raad van Kerken een bijdrage kunnen en moeten leveren aan de samenleving in met name Nijmegen en omstreken komt voort uit de missie die de Raad zich gesteld ziet. Als Raad van Kerken geloven we dat de eer van God wordt gevonden in de levende mens, zoals Ireneus van Lyon dat zo treffend heeft verwoord. Het betekent dat onze gerichtheid is op de eer van God en dat we daarin steeds met onze beide benen op de grond blijven omdat we ons bewust zijn van het feit dat we die eer van God vinden bij de mens die hier leeft en samenleeft. De kerken van Nijmegen beschouwen we als geloofsgemeenschappen met deze zelfde gerichtheid en we hebben ons dan ook ten doel gesteld om de onderlinge band tussen die geloofsgemeenschappen te versterken, zodat we in gezamenlijkheid onze taak in deze samenleving kunnen vervullen. Tegelijkertijd blijven we voor ogen houden dat die eer van God bij mensen gevonden wordt. Het betekent dat we als kerken en als Raad van Kerken steeds open en actief gericht zijn op de samenleving. We doen dat in onderlinge verbondenheid waarbij de overtuiging groeit dat we als kerken er niet langer naar moeten streven hetzelfde te zijn of dat we leerstellige overeenstemming moeten nastreven, maar juist in erkenning van ieders eigenheid naast en met elkaar kunnen optrekken om de eer van God te zoeken en te dienen.

De titel van vandaag is: God in Nijmegen. Vandaag staan de kerken dus niet centraal. Het gaat over God in Nijmegen, zoals die door mensen beleefd en ervaren is. Het zal gaan over waar en hoe God zich heeft laten vinden, in het recente verleden, vandaag en naar we geloven zich ook in de toekomst zal laten vinden. Vandaag beginnen we met terug kijken en zoeken naar wat het verleden ons heeft opgeleverd. We kijken terug op de periode van na de oorlog hier in Nijmegen. Over die periode is veel te zeggen, dat zullen de heren Winkeler en van Rooij straks ook doen, maar in z'n algemeenheid hebben we voor deze terugblik gekozen omdat Nijmegen ook in dit opzicht bijzonder is. Bijzonder met de verhoudingsgewijs vele religieuzen die hier leefden, met de universiteit met haar invloedrijke theologische faculteit, met een flink aantal protestantse kerken die in deze katholieke omgeving hun eigen weg zochten. Het kerkelijk leven werd sterk beïnvloed door mensen die theologisch en spiritueel gevormd

waren en een groot engagement hadden met de stad en de mensen die er wonen. Gelovigen vonden zo onderdak in de vele kerkelijke gemeenschappen die Nijmegen rijk was. Het lijkt erop dat die gelovigen dat kerkelijk leven nogal eens lieten bepalen door al die theologisch gevormde mensen, waardoor veel kerken in Nijmegen niet het karakter hadden van een volkserk. Veel actieve kerkleden werden wel doeners bijvoorbeeld in diaconale projecten, maar het doordenken van het geloof werd eerder overgelaten aan de theologen. Het was wel zeker een goede oude tijd.

Maar ook die tijd is veranderd. Individualisering en secularisering trokken hun sporen en zoals gezegd liepen en lopen de kerken leeg. Het maatschappelijk belang van kerken is vele malen kleiner geworden dan zelfs nog maar een halve eeuw geleden en gelovigheid en kerkelijkheid zijn niet langer synoniem. Geloof in God wordt niet alleen meer gevonden in de kerken, maar God wordt ook buiten de kerken vermoed en ervaren, misschien meer dan vijftig jaar geleden. Natuurlijk was God altijd al buiten de kerken te vinden, maar wij (voor het gemak schaar ik ons allemaal even onder één noemer) hebben misschien de leegte in de kerken nodig gehad om tot het bewustzijn te komen dat God zich ook daarbuiten vinden laat. Het helpt in ieder geval om vast te stellen en om scherp te houden dat het ons niet om de kerken gaat maar om de eer van God, om mensen en om het geloof van mensen in God. De kerken worden daarmee niet onbelangrijk. We zijn dankbaar, gelukkig en soms zelfs trots dat we in deze traditie mogen leven. In de kerken is ons ruimte geboden om generaties lang van God te vertellen en te horen. Mensen konden in grote saamhorigheid leren, vieren, dienen en zorgen in een diep besef van afhankelijkheid van en gedragen worden door een overstijgende werkelijkheid.

Maar die vorm, die ooit zoveel mensen met elkaar verbond, die vorm is niet meer. De verbondenheid van mensen is de afgelopen halve eeuw sterk verminderd. Dat geldt voor de politieke partijen, voor de sportvereniging en de vakbond en dat geldt ook in het kerkelijk leven. Het kan soms heel erg spijten en zelfs pijn doen dat die tijd voorbij is. Maar hij is voorbij. Het dwingt ons in ieder geval ons perspectief te wijzigen en niet langer terug te blikken.

En juist als we onze blik van het verleden naar het heden richten worden we verrast. Juist als we het idee loslaten dat God –alleen- in kerken te vinden zou zijn, zien we onvermoede en verrassend vitale vormen van geloof en spiritualiteit. Er zijn er vele in deze stad en ik wil er graag een aantal noemen: het Straatpastoraat, de Boskapel, de Ontmoetingskerk, de zaterdagse vespers in de Stevenskerk, het leven en werken van de zusters Clarissen in de Bron, de Studentenkerk, de Nacht van de Kerken. En ze zijn lang niet altijd alleen christelijk, denk maar aan het Han Fortmanncentrum, het Centrum voor Ouderen en Levensvragen, de activiteiten van het IKO rond Palliatieve Zorg, de activiteiten van de Raad voor Levensbeschouwing en Religie en op vele plaatsen in de stad de geestelijke verzorging in instellingen.

Het zijn stuk voor stuk vitaal religieuze en/of spirituele gemeenschappen en activiteiten in onze stad. Vele ervan zijn geworteld en voortgekomen uit de soms welhaast ruïnes die achter gebleven zijn van de kerken die een belangrijke rol hebben gespeeld in de stad gedurende de afgelopen vijftig jaar. Op deze bodem van een verleden tijd wordt voortgebouwd en blijven contouren zichtbaar van een geloof in een God die zich om mensen bekommert. De vormen zijn sterk veranderd, God is voor velen niet meer zo ver weg en hoog boven ons verheven zoals vroeger vaak werd verkondigd.

Als Raad van Kerken zijn we ervan overtuigd dat inspirerende bewegingen die gericht zijn op God en de mensen, op den duur alleen in oecumenische saamhorigheid vorm kunnen krijgen. Oecumene dus niet als hetzelfde moeten zijn, maar als een gezamenlijk optrekken met erkenning en waardering voor ieders eigenheid.

Vandaag dus een dag van een tegengeluid. We blikken terug naar wat was, zien om ons heen wat voortbouwend op dat verleden vandaag te vinden is, we kijken uit naar een toekomst van en voor mensen tot eer en glorie van de Levende.